

Εισήγηση

**στην εκδήλωση του Ομίλου Προβληματισμού για τον Εκσυγχρονισμό της
Κοινωνίας (ΟΠΕΚ)
με θέμα
Δημόσιος χώρος : Ανισότητες και Διακρίσεις**

ΘΕΜΑ :

«Ανισότητες και Διακρίσεις στο Πολιτικό Σύστημα και στην Αντιπροσώπευση»

Σύρος : 6 Ιουλίου 2007

ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΧΩΡΟΣ: ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ
(Αίθουσα Επιμελητηρίου Κυκλάδων)

Σάββατο 7 Ιουλίου, πρωί

ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΣΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ

Συντονίστρια: Μυρσίνη Ζορμπά (ΕΑΠ)

ΔΗΜΗΤΡΗΣ Α. ΣΩΤΗΡΟΠΟΥΛΟΣ (Παν. Αθηνών) - ΜΥΡΣΙΝΗ ΖΟΡΜΠΑ (ΕΑΠ)

Πολιτική και πολιτισμός: Μια σύνθετη σχέση

ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΟΥΤΣΑΚΗΣ (Παν. Αθηνών)

Πολιτική κατά των πολιτισμικών ανισοτήτων: μέσα και όροι

ΓΡΗΓΟΡΗΣ ΠΑΣΧΑΛΙΔΗΣ (ΑΠΘ)

*Η πολιτισμική έννοια του πολίτη (cultural citizenship)
και η πολιτισμική δημοκρατία*

ΠΑΝΑΓΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ (Παν. Αθηνών)

*Πολιτιστική διάκριση και πολιτικές ταυτότητες
στην Ελλάδα της Μεταπολίτευσης*

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ (Πάντειο Παν.)

Ανισότητες στην πρόσβαση και χρήση των μέντια

Σχολιάζουν:

ΜΑΡΙΑ ΘΕΟΔΩΡΟΥ (αρχιτέκτων SARCHA),

ΝΙΚΟΣ ΣΟΥΛΙΩΤΗΣ (Παν. Θεσσαλίας)

Σάββατο 7 Ιουλίου, απόγευμα /

ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΣΥΣΤΗΜΑ. ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ

Συντονιστής: Βασίλης Παναγιωτόπουλος (ΙΝΕ/ΕΙΕ)

ΓΙΑΝΝΗΣ ΒΟΥΛΓΑΡΗΣ (Πάντειο Παν.)
*Κοινωνικός Μετασχηματισμός και Επιπτώσεις
στην Ελληνική Πολιτική*

ΣΩΚΡΑΤΗΣ ΚΟΣΜΙΔΗΣ (βουλευτής ΠΑΣΟΚ)
*Ανισότητες και Διακρίσεις στο Πολιτικό Σύστημα
και στην Αντιπροσώπευση*

ΓΙΑΝΝΗΣ ΤΟΥΤΖΙΑΡΑΚΗΣ (δικηγόρος)
*Προτάσεις για τη μετάβαση από την Κρατικοδίαιτη Δημοκρατία
των Κομμάτων στη Δημοκρατία της Κοινωνίας των Πολιτών*

ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΚΑΛΟΥΔΙΩΤΗΣ (πολιτικός μηχανικός)
Συμπεράσματα

☞

Κυριακή 8 Ιουλίου, πρωί

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Συντονιστής: Βασίλης Ράπανος (Παν. Αθηνών)

Σχολιάζουν:

ΓΙΩΡΓΟΣ ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ (Παν. Αθηνών)

ΝΙΚΟΣ ΑΛΙΒΙΖΑΤΟΣ (Παν. Αθηνών)

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Τριήμερο Προβληματισμού με θέμα «ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΧΩΡΟΣ: ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ»

Διοργάνωση

ΟΜΙΛΟΣ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΙΣΜΟΥ
ΓΙΑ ΤΟΝ ΕΚΣΥΓΧΡΟΝΙΣΜΟ ΤΗΣ ΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΜΑΣ
(ΟΠΕΚ) στο πλαίσιο των Σεμιναρίων της Ερμούπολης
του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών (ΕΙΕ/ΚΝΕ)

Συντονισμός: Μυρσίνη Ζορμπά
Αίθουσα: Επιμελητήριο Κυκλάδων

► Παρασκευή 6 Ιουλίου, απόγευμα

«Δημόσιο αγαθό, δημόσιος χώρος, ανισότητες
και διακρίσεις πρόσβασης»

Συντονιστής: Αντώνης Λιάκος (Παν. Αθηνών)

Βάσω Κιντή (Παν. Αθηνών)

Η πολιτική των θετικών διακρίσεων (affirmative action)
και η ισότητα.

Γρηγόρης Μολύβας (Παν. Αθηνών)

Η οριοθέτηση του εύρους της δημόσιας σφαίρας
υπό το πρίσμα διαφορετικών κανονιστικών αντιλήψεων
περί ισότητας.

Μάνος Ματσαγγάνης (Οικονομικό Παν.)

Ο δημόσιος χώρος, το κοινωνικό κράτος
και η κεντροαριστερά.

Γιάννης Τούντας (Παν. Αθηνών)

Οι κοινωνικές ανισότητες στην υγεία του ελληνικού
πληθυσμού.

Αχιλλέας Μητσός (ΙΑΠ)

Η Γνώση ως δημόσιο αγαθό. Σύγκρουση
και συμπληρωματικότητα των στόχων της μέγιστης
αποδοτικότητας, των ίσων ευκαιριών, της ανακατανομής
πλούτου και εισοδήματος και της κοινωνικής κινητικότητας
στις πολιτικές παραγωγής, διάδοσης και χρήσης
της γνώσης.

Θεόδωρος Καρούνης (ΕΜΠ)

Ο δημόσιος χαρακτήρας υποδομών διαδικτύου
τον 21ο αιώνα.

► Σάββατο 7 Ιουλίου, πρωί

«Ανισότητες και διακρίσεις στον Πολιτισμό»

Συντονίστρια: Μυρσίνη Ζορμπά (ΕΑΠ)
Δημήτρης Α. Σωτηρόπουλος (Παν. Αθηνών)
- **Μυρσίνη Ζορμπά** (ΕΑΠ)

Πολιτική και πολιτισμός: Μια σύνθετη σχέση.

Βασίλης Βουτσάκης (Παν. Αθηνών)

Πολιτική κατά των πολιτισμικών ανισοτήτων: μέσα και όροι.

Γρηγόρης Πασχαλίδης (ΑΠΘ)

Η πολιτισμική έννοια του πολίτη (cultural citizenship)
και η πολιτισμική δημοκρατία.

Παναγής Παναγιωτόπουλος (Παν. Αθηνών)

Πολιτιστική διάκριση και πολιτικές ταυτότητες στην Ελλάδα
της Μεταπολίτευσης.

Δημήτρης Ψυχογιός (Πάντειο Παν.)

Ανισότητες στην πρόσβαση και χρήση των μέντια.

Σχολιάζουν:

Μαρία Θεοδώρου (αρχιτέκτων SARCHA), Νίκος Σουλιώτης
(Παν. Θεσσαλίας)

► Σάββατο 7 Ιουλίου, απόγευμα

«Το Πολιτικό σύστημα. Ανισότητες
και διακρίσεις»

Συντονιστής: Βασίλης Παναγιωτόπουλος (ΚΝΕ/ΕΙΕ)

Γιάννης Βούλγαρης (Πάντειο Παν.)

Κοινωνικός Μετασχηματισμός και Επιπτώσεις
στην Ελληνική Πολιτική.

Σωκράτης Κοσμίδης (βουλευτής ΠΑΣΟΚ)

Ανισότητες και Διακρίσεις στο Πολιτικό Σύστημα
και στην Αντιπροσώπευση.

Γιάννης Τουτζιάρakis (δικηγόρος)

Προτάσεις για τη μετάβαση από την Κρατικοδίαιτη
Δημοκρατία των Κομμάτων, στη Δημοκρατία
της Κοινωνίας των Πολιτών.

Δημήτρης Καλουδιώτης (πολιτικός μηχανικός)
Συμπεράσματα.

► Κυριακή 8 Ιουλίου, πρωί

«Συμπεράσματα»

Συντονιστής: Βασίλης Ράπανος (Παν. Αθηνών)

Συζητούν: Γιώργος Παπαδημητρίου (Παν. Αθηνών), Νίκος
Αλιβιζάτος (Παν. Αθηνών)

ΕΚΔΗΛΩΣΗ - ΣΥΖΗΤΗΣΗ

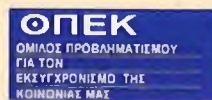
ΔΕΥΤΕΡΑ 18 ΙΟΥΝΙΟΥ 2007 - ΩΡΑ 18:30

στο Αμφιθέατρο «Αντώνης Τρίτσης»

Πνευματικό Κέντρο Δήμου Αθηναίων (Ακαδημίας 50)

Ο Όμιλος Προβληματισμού για τον Εκσυγχρονισμό της Κοινωνίας μας (ΟΠΕΚ), ο Όμιλος Προβληματισμού και
Παρέμβασης «Αριστερά Σήμερα» (ΑΡΣΗ), το περιοδικό ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ, η Ένωση Πολιτών για την ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ,
συν-διοργανώνουν την εκδήλωση με θέμα

ΠΑΡΑΘΥΡΑ ΧΩΡΙΣ ΘΕΑ. ΤΗΛΕΟΡΑΣΗ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ.

Στην εκδήλωση θα μιλήσουν οι:

Γιώργος Πλειός αναπλ. καθηγητής Παν/μίου Αθηνών

Γιώργος Γιαννουλόπουλος δημοσιογράφος

Antonio Ferrera Ανταποκριτής της Corriere della Sera

Φοίβος Καρζής δημοσιογράφος

Μία κοινωνία δεν μπορεί να είναι δίκαιη, όσο οι διακρίσεις και οι ανισότητες οξύνονται αντί να αμβλύνονται και όσο διαχέονται και σε άλλους τομείς αντί να εξουδετερώνονται, όπου εντοπίζονται.

Οι διακρίσεις και οι ανισότητες αποσταθεροποιούν την κοινωνική συνοχή, κατηγοριοποιούν τους πολίτες, υπονομεύουν τους θεσμούς,

Διακρίσεις και ανισότητες διακρίνονται σε όλα τα πεδία, παντού και πάντοτε.

Μήπως όμως, εδώ στην όμορφη Σύρο, είναι πολυτελής η συζήτηση για τις διακρίσεις στο πολιτικό σύστημα και στην αντιπροσώπευση; Όταν και διότι η απόσταση ανάμεσα στην ακραία σώρευση πλούτου σε λίγους και στην ακραία ένδεια σε πολλούς διευρύνεται νομοτελειακά; Όταν και διότι 5 εκ. μετανάστες κυκλοφορούν εντός της Ε.Ε. χωρίς χαρτιά. Όταν και διότι δεκάδες εκ. άνθρωποι είναι ανιθαγενείς; Η απάντησή μου είναι αρνητική.

Η συζήτηση δεν είναι πολυτελής, ούτε πρωθύστερη. Οι διακρίσεις και ανισότητες στο πολιτικό σύστημα και στην αντιπροσώπευση είναι συνακόλουθοι κρίκοι στην αλυσίδα που ξεκινά από τις ανισότητες στην οικονομική ισχύ.

Άμβλυνση των ανισοτήτων στην οικονομία ευνοεί τη γεφύρωση των ανισοτήτων στην αντιπροσώπευση.

Πρώτη πηγή ανισότητας στην αντιπροσώπευση επισημαίνεται στο εκλογικό σύστημα. Στο βωμό της ανάδειξης ισχυρών κυβερνήσεων – που έχει τη λογική της – θυσιάζονται οι αρχές της δίκαιης αναλογικής αντιπροσώπευσης του εκλογικού Σώματος. Με τα δυσαναλογικά εκλογικά συστήματα πολλές ψήφοι πολιτών προσμετρώνται παρά την εκφρασμένη αντίθετη βούληση σε κόμματα υπέρ των οποίων δεν επιδείχθηκε προτίμηση.

Ως διακρίσεις και ανισότητες στο πολιτικό σύστημα και στην αντιπροσώπευση επισημαίνονταν στο παρελθόν οι αποκλεισμοί ή περιορισμοί στο δικαίωμα του εκλέγειν και εκλέγεσθαι, όπως με βάση το φύλο, ή την ηλικία ή το χρώμα. Χρειάστηκε χρόνος και αγωνιστικό κίνημα για να κατακτήσουν οι γυναίκες και οι μαύροι δικαίωμα να εκλέγουν και εκλέγονται. Το ίδιο για να μειωθεί η απαιτούμενη ηλικία για τα ίδια δικαιώματα.

Στα βάθη του χρόνου οι αποκλεισμοί και περιορισμοί ήταν ασυγκρίτως περισσότεροι, ακόμη και με βάση την περιουσία, το εισόδημα, την καταγωγή κ.ά.

Σήμερα τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα των διακρίσεων και ανισοτήτων έχουν εκλεπτυνθεί και διαφοροποιηθεί ποιοτικά.

Αναφέρω ενδεικτικά:

α' Κατά πρώτον, η οικογενειοκρατία στην ευρεία της έννοια, που περιλαμβάνει συγγενείς εξ αίματος και αγχιστείας, έως τρίτου ή τέταρτου βαθμού (δηλ, ως πρωτεξαδέλφια), κουμπαριές πάσης φύσεως, κλπ. Τέτοιοι γόννοι πολιτικών στελεχών κληρονομούν ή αποδέχονται την εν ζωή δωρεά της θέσης που κατέχουν συγγενείς, έχοντας έτσι σαφές συγκριτικό πλεονέκτημα από τους στερούμενους τέτοιας σχέσης. Κάποιοι ανατρέφονται καταλλήλως εξ απαλών ονύχων για να γίνουν πολιτικοί εκ πολιτικών. Πολλές δεκάδες σημερινών βουλευτών είναι ειδικοί διάδοχοι στη θέση συγγενών σε διψήφιο ποσοστό στους τριακόσιους. Δεν γνωρίζω τις κουμπαριές, που

θα καλύπτουν τριψήφιο αριθμό. Προσέξτε : Δεν μεταβιβάζεται μόνο η ιδιότητα, συμμεταβιβάζεται η ισχύς και η εξουσία που είναι συστατικά της.

Βέβαια, στην ελληνική πραγματικότητα το φαινόμενο αυτό παρατηρείται, όπως και αλλαγού, και στην επιχειρηματική δραστηριότητα, αλλά όχι μόνο. Για παράδειγμα, στην Ιατρική Σχολή Αθηνών, τα τελευταία εικοσιπέντε χρόνια υπηρέτησαν 130 καθηγητές πρώτης βαθμίδας. Οι 48 υπηρετούν και τώρα. Εξ αυτών οι 71, δηλ. οι περισσότεροι από τους μισούς, ήταν ή είναι συγγενείς εξ αίματος ή αγχιστείας μεταξύ τους.

Πάντως, είναι άδικο να ισχυρισθεί κανείς ότι όλοι αυτοί που διαδέχθηκαν κάποιους άλλους είναι ανάξιοι. Βέβαιον παραμένει ότι η συγγένεια βοήθησε σε προβάδισμα έναντι άλλων, ενδεχομένως ή πιθανώς αξιότερων.

β' Στον πολιτικό στίβο και στη διεκδίκηση της αντιπροσώπευσης, δηλ. του σταυρού προτίμησης, σαφές, ευνόητο και ευδιάκριτο πλεονέκτημα διατηρούν οι διαθέτοντες περιουσία ή υψηλά εισοδήματα, ικανά να υποστηρίζουν θεαματικά και ουσιαστικά την υποψηφιότητά τους, έναντι άλλων που είναι ισότιμοι αξιολογικά, αλλά δεν διαθέτουν την ίδια οικονομική επιφάνεια και δυνατότητα. Και είναι γνωστό ότι οι δαπάνες υποστήριξης μιας υποψηφιότητας υπερβαίνουν κατά πολύ τα κατώφλια και τις οροφές που επιτρέπει η νομοθεσία, η οποία παραβιάζεται ασύστολα και ατιμωρητί.

γ' Συναφής είναι η ανισότητα που προκύπτει από το γεγονός ότι κάποιοι, με ευκολία ή δυσκολία, προσκολλώνται σε διαπλεκόμενα συμφέροντα επιχειρηματιών, εργολάβων, εκδοτών ή σε άλλους φορείς, όπως η Εκκλησία, που άλλοι υποψήφιοι δεν είναι διατεθειμένοι να πράξουν. Θα είχε μεγάλο κοινωνιολογικό και ιστορικό ενδιαφέρον ποιοι υποψήφιοι κατά καιρούς έχουν λάβει πόσα χρήματα από τέτοιες ομάδες συμφερόντων. Και πόσοι και ποιοι μισθοδοτούνται ατύπως και ανελλιπώς από τους ίδιους επιχειρηματίες.

δ' Προβάδισμα, αναγνωριστικότητα και προβολή αποκτούν όσοι με διάφορους τρόπους ολιγοπωλούν τα ΜΜΕ με την παρουσία τους. Είτε διότι είναι ευπώλητοι, είτε διότι συναλλάσσονται, είτε... Είναι εμφανείς οι ανισότητες στη μεταχείριση δημόσιων προσώπων από δημοσιογραφικά συγκροτήματα και δημοσιογράφους, Δείτε μικροπολιτικές στήλες. Δύο φωτογραφίες του ίδιου προσώπου, στην ίδια στήλη, την ίδια μέρα. Έτσι, για εμπέδωση.

Η νομοθεσία προβλέπει κανόνες ισότιμης εμφάνισης στα Μέσα κατά την προεκλογική περίοδο, οι οποίοι τεχνηέντως παραβιάζονται. Ωστόσο, η περίοδος αυτή είναι βραχεία και βάρος έχει η συχνή παρουσία στη διάρκεια όλης της βουλευτικής περιόδου. Άξιοι αντιπρόσωποι δεν έχουν ζήτηση για διάφορους λόγους. Τελικά ποιος αντιπροσωπεύει; Τα κόμματα και οι πολιτικοί ή τα ΜΜΕ, οι εταιρίες δημοσκοπήσεων, τα οικονομικά συμφέροντα;

ε' Ανισότητες δημιουργεί και το star system. Πρωταγωνιστές στους καλλιτεχνικούς, αθλητικούς, πολιτιστικούς και δημοσιογραφικούς κύκλους και χώρους έχουν μέγιστη αναγνωριστικότητα, η οποία συνήθως ελάχιστα ανταποκρίνεται στην ικανότητα να είναι αντιπρόσωποι.

στ' Ανισότητες καλλιεργούνται και από το γεγονός ότι, σε αντίθεση με τους άλλους, κάποιοι είναι επιρρεπείς στο ρουσφέτι, στο ψεύδος, στην απατηλή υπόσχεση.

ζ' Τέλος, πηγή ανισότητας είναι ο κομματικός πατριωτισμός, δηλ. η αναρρίχηση στην κομματική ιεραρχία, όπου υπερισχύουν οι ανεπάγγελτοι ή υποαπασχολούμενοι, διαθέτοντες περίσσεια χρόνου.

Η επιλογή αντιπροσώπων περιορίζεται ουσιαστικά και σημαντικά από το φαινόμενο της κομματικοκρατίας. Για να είναι κάποιος επιλέξιμος για υποψήφιος πρέπει να είναι ενεργός σε κάποιο κόμμα.

Έτσι, η δεξαμενή άντλησης στελεχών ποιοτικά υψηλού επιπέδου είναι μικρή. Οι πολίτες επιλέγουν από δεξαμενή όπου οι διακρίσεις και ανισότητες δεν ευνοούν τους χρησιμότερους. Ο ανταγωνισμός είναι συχνά αθέμιτος, άνισος έως και ψευδεπίγραφος. Ποιος αξιολογεί την παρουσία των αντιπροσώπων στη Βουλή; Υπάρχουν δεκάδες βουλευτών με μηδενικό ή μονοψήφιο αριθμό ομιλιών στην Ολομέλεια και στις Επιτροπές σε όλη την βουλευτική περίοδο. Θα είναι πάλι υποψήφιοι και θα επανεκλεγούν πιθανότατα.

Τηρουμένων των αναλογιών διακρίσεις και ανισότητες παρατηρούνται και στον ανταγωνισμό των κομμάτων. Κόμματα εδραιωμένα, επιχορηγούμενα αδρά από το κράτος με βάση την τρέχουσα δύναμή τους, αλλά και από διάφορα συμφέροντα που ευνοούν ως συμφέρουσα την εναλλαγή στην εξουσία και παρουσία ως πρωταγωνιστών στην πολιτική σκηνή δύο παρατάξεων, προβλέψιμων ως προς τη στάση τους, μετατρέπονται σε μαντριά, η έξοδος από τα οποία ωθεί στην απομόνωση.

Η πολιτική αγορά στην Ελλάδα και όχι μόνο είναι ολιγοπωλιακή. Δύο κόμματα συγκεντρώνουν πάνω από 80% των ψήφων. Η ανάγκη σταθερής και «καθαρής» κυβέρνησης ευνοεί το δικομματισμό, ο οποίος με τη σειρά του ευνοεί την αλαζονεία του πρώτου κόμματος, το οποίο κυβερνά αυτοδύναμα έστω και με διαφορά μιας μονάδας από το δεύτερο.

Περαιτέρω συνέπεια αποτελεί το γεγονός ότι τελικά οι πολίτες περιορίζονται ως προς τις επιλογές τους, η δημοκρατία λειτουργεί υπό έλεγχο και κηδεμονία, η αρχή της ισότητας των ευκαιριών υπονομεύεται, η αντιπροσώπευση καθίσταται λευκή επιταγή.

Η πολιτική καταλήγει σε παιχνίδι για λίγους με λίγους. Η συμμετοχή αποδεικνύεται άνθρακες. Οι πολίτες δεν συμμετέχουν είτε διότι αδιαφορούν, είτε διότι θεωρούν ότι ματαιοπονούν, αφού το παιχνίδι είναι σικέ.

Μοναδικός τρόπος άρσης ή περιορισμού των διακρίσεων και ανισοτήτων είναι η παροχή δυνατότητας σε βάθος και πληρότητα ενημέρωσης του πολίτη, η ενεργός συμμετοχή και δράση του, η διαρκής αξιολόγηση των αντιπροσώπων με βάση τη χρησιμότητα και συνέπεια στην εκτέλεση της εντολής, η κατάργηση κάθε μορφής ιδιωτικής οικονομικής ενίσχυσης κομμάτων και υποψηφίων, η επιβολή αυστηρών κανόνων λειτουργίας της διεκδίκησης της αντιπροσώπευσης.

Ας μην ξεγελιόμαστε. Μία τέτοια ανατροπή δεν διαφαίνεται στον ορίζοντα του νομοτελειακού μέλλοντος. Η πολιτική αγορά έχει αυτορρυθμισθεί ενάντια στους κανόνες δικαίου που τη διέπουν.